

Camí de la Drecera de Monistrol

Un camí molt popular entre Monistrol de Montserrat i el monestir de Santa Maria és l'anomenada *Drecera*. Aquest camí, en la guia *Montserrat. Itinerari* (1909) s'anomena *Drecera de Monistrol*. Però avui, totes les guies i mapes parlen de la *drecera dels Tres Quarts*, identificada també com el GR96, com el camí més ràpid per pujar al monestir de Santa Maria des de Monistrol de Montserrat. El nom de Tres Quarts s'ha fet molt popular sense saber massa quin és el seu origen.

Quan els redactors de la Revista Montserratina classificaren els diferents camins del massís montserratí establiren que per anar des del monestir de Santa Maria a Monistrol de Montserrat s'hi podia anar per: a) carretera; b) per la via del cremallera; c) per la drecera. Del camí de la drecera es digué que "*des de la construcció del cremallera (1892) ha perdut molta importància aquest camí, puig, com he dit, la gran majoria prefereix passar per la via, no obstant d'esser més llarga i més monòtona*". Segons la guia *Montserrat itinerari* la distància entre el monestir i Monistrol de Montserrat era de 4.311 metres per la via i 3.300 metres per la drecera.

El camí de la *Drecera de Monistrol* ha anat canviant de nom en el temps segons quines altres possibilitats hi havia per anar entre el monestir de Santa Maria a Monistrol de Montserrat, i al revés. En un primer moment, tal com es veu en algun mapa, el nom fou el de *camí de Monistrol*. Era l'època en que només hi havia dues possibilitats: la carretera o el camí. Més endavant, quan apareix el cremallera i s'amplià l'oferta de mobilitat, el nom passarà a ser el de *drecera de Monistrol*. El nom de drecera es consolida primer en un mapa vista publicat a la Revista Montserratina l'any 1907 i quan la revista, dos anys després, editada el mapa de Joan Cabeza (1909). En la guia *Montserrat. Itinerari* (1909) editada també per la Revista Montserratina es comentà que la construcció del cremallera (1892) provocà que el camí de la *drecera de Monistrol* perdés importància perquè "*la gran majoria prefereix passar per la via, no obstant d'esser més llarga i més monòtona*".

Tal com s'aprecia en aquest mapa de 1909, en aquesta època, hi havia una altra possibilitat d'anar caminat del monestir a Monistrol a través del *camí de Dalt de les Canals*. Es tractava d'un itinerari més llarg que s'iniciava en un corriol que sortia des del mateix camí de la *drecera de Monistrol* i que baixava per anar a

buscar el *camí de Dalt de les Canals*. Anys després, quan el *camí de Dalt de les Canals* s'amplià i passà a denominar-se *camí de les Aigües o de les Canals*, el *camí drecera de Monistrol* perdé rellevància. El *camí drecera* entrà pràcticament en desús quan els excursionistes començaren a transitar per la via del cremallera i, quan es parà el trànsit del cremallera l'any 1957, durant molts anys fou el *camí* més emprat per pujar des de *Monistrol de Montserrat*. Aquesta circumstància provocà el progressiu desús del *camí de la drecera*. Les obres per recuperar el cremallera i la seva inauguració el 2003, junt a noves pràctiques del senderisme, facilità la recuperació del traç del *camí de la Drecera de Monistrol*, tot i que amb un nou ús funcional per la seva transformació com a *camí dels Tres Quarts*.

En un mapa que s'adjuntava en el llibre *Tres dies en Montserrat* (1857) es representava perfectament el *camí del monestir de Santa Maria de Montserrat a Monistrol de Montserrat* identificat com a *camino de Monistrol*. En aquest mapa no hi cap altra *camí* per sota de l'anterior i el riu Llobregat. En la traça d'aquest *camí* situa un extrem en el *camí de la Santa Cova* i l'altra a la carretera que puja del poble de *Monistrol de Montserrat* al monestir. Aquesta traça, i simplificació de camins en aquesta zona, es trobarà en el mapa que pocs anys després, 1880, es dibuixarà com a topografia montserratina per fer les obres del tren cremallera.

El nom de *drecera* formava part de la cultura montserratina de l'època. En un mapa de Joaquim Carrera de 1880 fet en ocasió de les obres preparatòries de la construcció del cremallera i que, segons sembla, la base era una còpia calcada d'un mapa anterior fet Pau Montaña i Francesc Renart a finals del segle XVIII, s'indicava l'existència d'aquest *camí*. En el mapa es veu perfectament el nom d'aquest *camí* identificat com *atajo*.

Un fet que sorprèn del mapa de Joaquim Carrera és la total absència de dos camins que són bàsics en l'ocupació de la muntanya montserratina: el *camí de Baix de les Canals* i el *camí de Dalt de les Canals*. En el plànol de la Joaquim Carrera de 1890 la *drecera* sortiria de la *carretera de Monistrol de Montserrat al monestir de Santa Maria* en un indret entre el punt quilomètric 5 i la *capella de la Trinitat*, avui totalment desapareguda.

En un mapa publicat per la Revista Montserratina l'any 1907 es representava perfectament el *camí de la Drecera de Monistrol* i com es trobava amb el *camí de Dalt de les Canals* sense número en aquest detall del mapa. Els números representen: 40 Font de la Maçanera, 61 *Camí de la Drecera* i 66 *Monistrol de*

Montserrat

La primera referència descriptiva completa d'aquest camí es troba en la guia *Montserrat. Itinerari* (1909). Com tots els camins comentats en aquesta guia la descripció es fa sempre sortint des del monestir de Santa Maria. Per això, tota la descripció serà en sentit descendent. Per descriure el camí *drecera de Monistrol* (Tres Quarts) faré servir els mateixos termes emprats en la guia *Montserrat. Itinerari*. Aquesta guia situa, com succeeix avui, l'inici superior de la drecera de Monistrol camí en el camí de la Santa Cova. Encara que pròpiament la descripció que es fa d'aquest inici s'ha de contextualitzar en un entorn que avui no és de la mateixa manera. Es diu que: "*aquest camí comensa en lo de la Santa Cova á má esquerra, al costat del primer Misterir de Goig*" (sic). Cal precisar que avui això ja no és així perquè al construir el funicular de la Santa Cova, 1929, els tres primers misteris del Rosari Monumental foren desplaçat uns quants metres més avall. Un cop separat del camí del *camí de la Santa Cova* el *camí de la Drecera* passa per l'indret anomenat *coll de les Baranes* i després per la *roca dels Corbs*, alguns també li duen, *pla de les Bruixes* (Joan Cabeza) que queda a la dreta. Des d'aquesta roca, de fàcil pujada, es gaudeix de bona vista de l'entorn del *santuari* i del *monestir de Santa Maria*. En la guia es descriu que just passat el *coll de Baranes* sortien a l'esquerra dos camins. Un d'ells l'anomena com *antic camí de Massanera* i l'altre és el que anava a la boca inferior del túnel del cremallera. Avui, només es pot seguir parcialment el darrer d'aquests camins.

Més avall, quan el *camí de la Drecera* pràcticament abandona el torrent i el camí comença a planejar es troba la roca anomenada *la Trona*. Sota aquesta roca sortia un camí, que passant per sota d'ella, era "*lo camí antich de la Santa Cova anomenat del mal grahó*". Aquest camí, quasi perdut avui, passava primer per les *coves Ronyoses* i continuava per acabar en les proximitats del *tercer misteri del Dolor*. L'altra camí, que surt quasi bé enfront a l'anterior es el que baixa cap Monistrol de Montserrat.

Passada l'anterior cruïlla, el camí de la *Drecera de Monistrol* continuava baixant i, pocs metres després, uns 150 passos deia la guia *Montserrat. Itinerari*, hi ha una nova cruïlla. Joan Cabeza (1909) anomena l'indret de la cruïlla com el Pla dels Pins. En aquest punt, a la dreta del camí de la *Drecera de Monistrol*, sortia un viarany que baixava ràpidament per dins del torrent i, travessant el *camí de Dalt de les Canals* portava a la Colònia Gomis. Aquest camí està totalment en desús en l'actualitat per haver estat substituït pel *camí de les Aigües*, tot i que encara es

troben algun vestigi d'aquest caminó. Cal esmentar, tal como s'ha indicat abans, que en el mapa de Joaquim Carrera fet l'any 1880 ni surt el camí de Dalt de les Canals ni l'antic camí per anar a la Santa Cova per sota la Trona i les coves Ronyoses. Penso que aquesta absència no pot ser atribuïda a la inexistència d'aquests camins, sinó el fet de que Joaquim Carrera no li interessés representarlos.

Queda per aclarir si el camí que des de la Trona connecta amb el que avui es diu camí de les Canals a nivell de l'estació elevadora de l'aigua és un enllaç creat al moment de fer les canonades d'aigua, a inicis del segle XX, i que ara, a l'unir el traç del camí de la Drecera de Monistrol amb el camí de Dalt de les Canals ha donat origen a un nou camí, molt sovintejat, conegut avui amb el nom de Camí de les Aigües o GR5.

Continuant pel *camí de la Drecera* es passa per un bosquet en el qual es trobava proper al *torrent de la Massanera* una font. En la guia *Montserrat. Itinerari* (1909) es diu "*s'hi troba quasi bé en lo fons del torrent de la Massanera sota d'una roca, a pocs passos del camí, cap a l'esquerra, l'antiga font de mitj camí avuy seca*" (sic). A l'indret de la font també hi arribava l'anomenada *drecera de la Massanera*. En aquest punt cal fer notar una discordança entre les cartografies. El mapa de Joan Cabeza dibuixa el *torrent de la Maçanera* en un altre lloc on ho fa en Ramon de Semir i l'editorial Alpina. En la guia *Montserrat. Itinerari* (1909) s'indica que hi ha una font anomenada de *font del Mitj (Mig) camí* situada en el *torrent de la Maçanera* i que una mica més amunt, en el mateix torrent es troba la *font de la Maçanera* que quedà malmesa al fer les obres del tren cremallera. En el mapa d'en Ramon de Semir es dibuixen aquestes fonts però en un altre indret. En aquesta cartografia es considera el *torrent de la Maçanera* un ramal del torrent de la font del Boix. ¿Qui té raó?

Segons s'explica en la guia *Montserrat. Itinerari* (1909) el *camí de la Drecera de Monistrol* continua baixant i una mica més avall "*cosa d'un quart curt més avall s'arriba*" al torrent anomenat de les *escales de la font del Boix*. Es tracta d'un torrent de llarg recorregut. Totes les cartografies situen la seva capçalera a l'entorn de l'*ermita de la Santíssima Trinitat*. Segons es diu en la guia "*hont els antics grahons s'han ja perdut, quedant hi un mal pas, que fa alguns anys fou salvat, fent voltar el camí cap a la dreta. En aquesta punta s'hi veu un caminet cap a la dreta que es lo de dalt de les canals ó dels pins*". El camí original de les *escales de la font del Boix* quedà desdibuixat l'any 1977 per la caiguda dels

enderrocs de les obres de la carretera.

El camí continuava baixant entre vinyes i oliveres fins passar per damunt d'una carena des on ja es veia tot el municipi de *Monistrol de Montserrat*. Després de creuar el *torrent de la Valentina* arribava a l'indret anomenat les *Girades*. No confondre amb un altre lloc amb el mateix en el *camí de la Santa Cova a Collbató*. Poc després el camí creuava amb altres camins, un d'ells era el *camí de les Canals*, en la guia *Montserrat. Itinerari* (1909) l'identifica com a camí de *Baix de les Canals*. En aquest punt, crec que es tracta d'un error ja que en el mapa de Joan Cabeza queda ben clar que la confluència es fa amb el *camí de Dalt de les Canals*.

El *camí de la Drecera* continuava baixant i passava pel *coll de Vaca* després del qual i fent unes marrades, circulava pel *costat de can Rasquera*, i arribava a la carretera de *Monistrol de Montserrat* en un punt situat a un centenar de metres després del kilòmetre 5 de l'actual carretera BP-1121, a uns 500 metres de la vila, a prop d'un indret anomenat *la Trinitat* per una capella que hi hagué dedicada a aquesta evocació religiosa. Fins aquí la descripció de l'itinerari del *camí de la Drecera* a començaments del segle XX i que, amb alguns matisos, encara és vigent avui.

Fins aquí la descripció de l'itinerari del camí de la Drecera a començaments del segle XX i que, amb alguns matisos, encara és vigent avui. Potser el matís més rellevant és tenir present que l'extrem inferior del camí de la *Drecera de Monistrol* o Tres Quarts no és el mateix avui que a començaments del segle XX. Es tracta d'una diferència conceptual, com succeeix amb alguns camins montserratins degut a la seva transformació en el temps. Si abans l'extrem inferior la *Drecera de Monistrol* estava situat a la mateixa carretera de Monistrol, avui s'ha traslladat el seu inici molt més amunt, en l'indret on es troben el camí de les Aigües i l'actual camí dels Tres Quarts adoptant aquest nom des d'aquest indret. En la lògica d'inicis del segle XX, el que començava en aquesta cruïlla, no era la *Drecera de Monistrol*, sinó el camí de Dalt de les Canals. Avui, és a l'inrevés. De tal manera, seguint la lògica d'inicis del segle XX, el tram que va des d'aquest indret fins a la carretera de Monistrol era el camí de *Drecera de Monistrol*. Avui, aquest tram, una part és camí de les Aigües i una altra està integrada en el GR 5 i GR 96.

És evident que des de l'any 1909, quan la Revista Montserratina descriu els

itineraris montserratins, fins el moment present els camins de l'entorn de *Monistrol de Montserrat* han patit una important transformació funcional i, amb l'aparició de nous camins, alguns dels antics s'han transformat. Això és veu si es comparen els mapes de Joan Cabeza (1909) i Ramon de Semir (1949). Per exemple, en el mapa de Ramon de Semir, 1949 s'incorpora una pista que surt a prop del kilòmetre 6 de la *carretera de Monistrol a Montserrat* que enllaça amb el que està identificat com a *camí de les Canals*. Del qual surt, ja de forma secundària, segons el dibuix del mapa, el *camí de la Drecera*. En els esquemes que s'acompanyen a la nota es resumeix l'evolució dinàmica del sistema de camins per pujar al *monestir de Santa Maria de Montserrat* des de *Monistrol de Montserrat*.

Hom suposa que el nom de drecera venia perquè a inicis del segle XX els altres dos camins per anar des del *monestir de Santa Maria* a *Monistrol de Montserrat* eren més llargs: la carretera o la via del tren cremallera. Llorenç Estivill publicà l'any 1949 una guia d'itineraris i escalades a Montserrat. Al presentar l'itinerari nº 9 *De Monistrol a Montserrat, por el atajo de Montserrat* es diu que permet pujar en 1 hora al monestir. Situa l'inici de l'itinerari dins de Monistrol i s'enfila al massís per on antigament es situava el final del camí de la *Drecera de Montserrat*. Es comenta que "*esta vía de comunicación es la más corta para llegar al Monasterio y antiguamente era muy frecuentada. Desde que construyeron el Cremallera ha sido tan abandonada que en la actualidad se encuentra en muy malas condiciones para ser seguida*". Comenta que hi ha trossos del camí totalment esborrats.

La guia *Itineraris montserratins* editada pels Amics del Sol (1961) descriu, en l'itinerari 8, la pujada al monestir des de Monistrol de Montserrat pel camí de la *drecera antiga de Monistrol o dels Apòstols*. És el primer cop que s'anomena aquest camí com dels Apòstols. Segons es desprèn de la seva descripció aquest camí devia estar, en els anys 60 del segle XX, força malmès: "*per bé que molt trencada i confosa a trossos, puix que no es transita com abans, és encara passable*". El desús del cremallera en aquells anys habilità com a via prioritària per pujar al monestir el traç de la via del tren. Aquest itinerari començava al poble mateix de *Monistrol de Montserrat* i acabava al *monestir de Santa Maria* després de caminar 1 hora 20 minuts. Si el punt de sortida es trasllada un mica més amunt, en concret on el camí de pujada es separa de la cruïlla amb la pista de les Aigües, llavors el temps d'ascensió es redueix a 60 minuts. En aquest tram

la descripció diu que cal “*remuntar la costa i intuir els passants, ja que el traçat queda confós en bona part en tal raconada*”. En aquesta descripció és interessant fixar-se on es situa l’anomenat *coll de Vaca* que no és on es troba avui indicat en la cartografia i en altres itineraris.

Jordi Oliveras i Pausas, descriu el camí de la *Drecera de Monistrol* en l’itinerari 3 del seu llibre *Montserrat. Guia itinerària* (2003). Aquest autor adverteix que aquesta drecera és “*trencada i confusa a trossos perquè últimament no s’hi transitava com abans, després dels diversos incendis ha quedat molt malmesa, cosa que caldrà tenir en compte al pas per les obagues de les torrenteres*”. Jordi Oliveras situà l’inici de la drecera en el *camí de les Canals* i calcula que amb 1 hora 20 minuts s’arriba al *monestir de Santa Maria*. Si es pugés des de *Monistrol de Montserrat* caldria sumar-li 19 minuts més.

En la guia de Ramon Ribera *Caminant a Montserrat* (2000) l’itinerari nº 3 és *Monistrol-Monestir: Drecera dels Tres Quarts*. Ramon Ribera situa l’inici de l’itinerari a la plaça del Pont o plaça de Joan Carles i Amat i després de 1 hora 10 minuts s’arriba al monestir de Santa Maria. Si l’inici fos a la carretera BP-1121 on es situava el començament del camí anomenat *Drecera de Monistrol* llavors, la durada és de 1 hora 4 minuts. Temps que s’escurça sí l’inici fos la cruïlla de l’anomenada *drecera dels Tres Quarts* amb el camí de les Aigües o de les Canals (camí de Dalt de les Canals). En aquest cas el temps de l’ascensió és de 50 minuts.

Malgrat les transformacions hagudes en els recents anys, moltes associades a la transformació de la xarxa de camins i pistes de l’entorn de *Monistrol de Montserrat*, és bo conèixer el sentit original del traç dels camins. Personalment, crec encertada la proposta de Ramon Ribera, seguint el criteri de la Revista *Montserratina* de considerar que el camí de la *Drecera de Monistrol* surt des de la *carretera de Monistrol de Montserrat*, a prop del quilòmetre 5, tal com figura en el mapa de Joan Cabeza i s’explicita en la guia *Montserrat. Itinerari* de 1909. Es pot suposar que el nom de drecera venia perquè a inicis del segle XX els altres dos camins per anar des de *Monistrol de Montserrat* al *monestir de Santa Maria* eren més llargs: la carretera o la via del tren cremallera.

La conclusió és que el camí de la *Drecera de Monistrol*, a començaments del segle XX era un camí important i de traç únic que anava des de la *carretera de Monistrol de Montserrat* al *monestir de Santa Maria* per les *Girades*. Però, per

modificacions i aparició de nous camins el camí de la *Drecera de Monistrol*, es transformà en l'actual *drecera dels Tres Quarts*, que ha quedat com un camí que té un extrem en el *en el camí de les Canals*. (*camí de les Aigües*) i l'altre en el *camí de la santa Cova*. El nom fa referència al temps que es triga, aproximadament, de pujar per aquesta versió reduïda del camí de la *Drecera de Monistrol*. En els darrers anys, els senderistes han tornat a envigorir aquest camí i les actuacions de manteniment del Patronat de la Muntanya de Montserrat ha tornar a recuperar l'esplendor d'aquest antic camí montserratí.

[Camí de la Drecera de Monistrol format GPX](#)

[Camí de la Drecera de Monistrol format KML](#)